

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

Governance-Based Administration of School Administrators in Suan Theprat Teepthai Chaloeprakiat Sahawittayakhet Under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani

ศราวุธ ผ่านดอยแดน¹, ปราศรัย ประวัติรุ่งเรือง², ทรงยศ แก้วมงคล³

¹นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

³อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูในสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 237 คน กำหนดขนาดตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) และสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสถานศึกษา แล้วสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้บริหาร จำนวน 5 คน คัดเลือกแบบเจาะจงโดยมีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี และจบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบริหารการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที่ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA หรือ F-test) และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post Hoc) ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffé) นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.246) 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาการบริหารโดยบูรณาการหลักธรรมาภิบาล ทั้ง 6 ประการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบ และ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ควบคู่กับหลักคุณธรรมที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และการเป็น แบบอย่างที่ดี เสริมด้วยหลักความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลและให้สามารถตรวจสอบได้ พร้อมทั้งเปิด โอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และติดตามงาน นอกจากนี้ ควรยึดหลักความรับผิดชอบต่อ โดยกล้ายอมรับและแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างตรงไปตรงมา และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน และนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การบูรณาการทั้ง 6 หลักจะช่วย ให้การบริหาร มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

คำหลัก: ธรรมาภิบาล, การบริหารสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to: (1) examine the administration based on good governance principles of school administrators in the Suan Theprat Teepthai Chaloeprakiat School Cluster; (2) compare the administration based on good governance principles of school administrators in the cluster, classified by gender, work experience, and school size; and (3) explore guidelines for administering according to good governance principles in the Suan Theprat Teepthai Chaloeprakiat School Cluster. The sample consisted of 237 administrators and teachers in the cluster under the Secondary Educational Service Area Office, Pathum Thani. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan (1970) table, and stratified random sampling by school was employed, followed by proportional simple random sampling. Key informants included five administrators selected through purposive sampling, with at least five years of experience and a master's degree in educational administration. The research instruments were a five-point rating scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.98 and a semi-structured interview. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypothesis testing was conducted using t-test and one-way analysis of variance (One-way ANOVA or F-test). When statistically significant differences were found, pairwise comparisons were performed using Scheffé's method. Qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that: 1) the overall administration based on good governance principles of school administrators in the Suan Theprat Teepthai Chaloeprakiat School Cluster was at the highest level ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.246); 2) the comparison of administration based on good governance principles, classified by gender, work experience, and school size, showed no statistically significant differences overall; and 3) the guidelines for administration based on good governance principles indicated that schools should systematically integrate the six principles of good governance. This includes adherence to the rule of law through strict compliance with laws and regulations, promotion of morality emphasizing honesty, responsibility, and role modeling, enhancement of transparency through information disclosure and accountability, encouragement of participation from all stakeholders in decision-making and monitoring processes, commitment to accountability by acknowledging and correcting mistakes, and efficient resource management by reducing redundancy and utilizing technology to improve effectiveness. The integration of these six principles contributes to transparent, fair, and accountable administration, leading to effective organizational development.

Keywords: Good Governance, School Administration, School Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดกรอบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสันติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ไม่จำกัดเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณลักษณะและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนด้วย การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โปร่งใส และยึดหลักคุณธรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านการบริหาร

ยุคใหม่ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนกลยุทธ์และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วาสนา ดิษฐ์ประดับ, กาญจนา บุญส่ง, และเสนาะ กลิ่นงาม, 2567) ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2019) ที่เห็นว่าผู้นำสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และสามารถบริหารจัดการบนฐานข้อมูล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนและรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

นอกจากนี้ แนวคิดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นหลักการสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐและสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นหลักนิติธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2542) การนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันพระปกเกล้า (2560) ที่พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการจัดการศึกษา ขณะเดียวกัน เอกพร เสริฐสาวย (2567) ได้ชี้ให้เห็นว่าการขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมที่เพียงพอ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่ไว้วางใจ และลดทอนประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในสถานศึกษา

สำหรับบริบทของสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัชฌมศึกษาปทุมธานี ซึ่งมีลักษณะการบริหารงานในรูปแบบเครือข่ายของหลายสถานศึกษา การดำเนินงานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานระหว่างโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านขนาด บุคลากร และทรัพยากร ส่งผลให้การกำหนดแนวทางการบริหารร่วมกันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ งานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2562) ได้ชี้ให้เห็นว่าองค์กรเครือข่ายทางการศึกษามักประสบปัญหาด้านความไม่เป็นเอกภาพในการดำเนินงาน และข้อจำกัดด้านการสื่อสาร หากขาดระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐานร่วมกัน

จากรายงานผลการดำเนินงานของสหวิทยาเขตดังกล่าว พบว่า การบริหารงานในบางด้านยังขาดความเป็นเอกภาพ เช่น แนวปฏิบัติด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่แตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา การสื่อสารและการถ่ายทอดนโยบายที่ยังมีความคลาดเคลื่อน รวมถึงการใช้ทรัพยากรและงบประมาณร่วมกันที่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสหวิทยาเขต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาปทุมธานี, 2567; รายงานผลการดำเนินงานสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ, 2567) ยิ่งไปกว่านั้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังขาดการศึกษาวิจัยเชิงประจักษ์ที่มุ่งศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสหวิทยาเขตในลักษณะองค์รวมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ขาดข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว จึงนำไปสู่ประเด็นคำถามการวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ การบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตมีลักษณะอย่างไร มีความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคลหรือบริบทสถานศึกษาหรือไม่ และควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ เพื่อวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน ระบุจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนา ตลอดจนเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารให้มีความโปร่งใส มีส่วนร่วม ตรวจสอบได้ และเกิดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

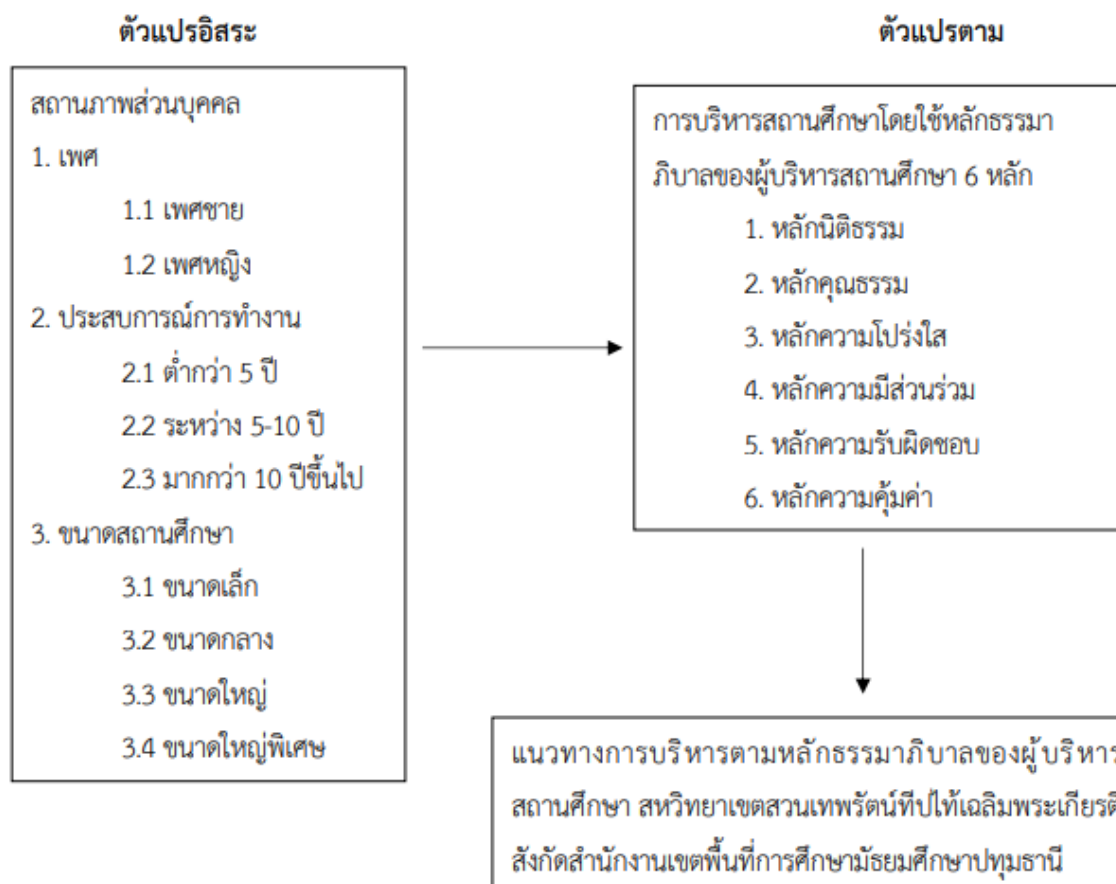
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ข้อมูลสนับสนุนในการวางมาตรการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาได้รับแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมาภิบาลซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพองค์กรอย่างเป็นระบบ
3. ผู้บริหารได้รับข้อเสนอแนะเชิงวิชาการเกี่ยวกับจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
4. ครูได้รับการกำกับดูแลและสนับสนุนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานด้านการสอนและงานวิชาการได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.

2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่มีสถานภาพส่วนบุคคลที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี แตกต่างกันไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 619 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 237 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

จากตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นชั้นภูมิและเทียบส่วนและสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 5 ปี และจบการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักความมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า แบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตรการส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967) และกำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1977)

2. แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ไปให้เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 1 ฉบับ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นคำถามของแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามและจัดทำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
4. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

วิธีหาคุนภาพเครื่องมือ

1. นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินพบว่าแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ
2. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 30 คนที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง
4. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2556: 268) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98
5. ปรับปรุงแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อส่งไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามผ่าน Google Forms และจัดส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังโรงเรียนในสหวิทยาเขต จำนวน 6 แห่ง โดยประสานงานผ่านผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแจกจ่ายให้ครูตามสัดส่วนที่กำหนด ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถกรอกข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 237 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงานด้วย t-test และจำแนกตามขนาดสถานศึกษาด้วย One-way ANOVA (F-test) พร้อมทดสอบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟเมื่อพบความแตกต่าง

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นและแนวทางพัฒนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมแต่ละด้าน ดังนี้

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. หลักนิติธรรม	4.93	0.296	มากที่สุด	6
2. หลักคุณธรรม	4.93	0.260	มากที่สุด	5
3. หลักความโปร่งใส	4.94	0.250	มากที่สุด	4
4. หลักความมีส่วนร่วม	4.95	0.229	มากที่สุด	1
5. หลักความรับผิดชอบ	4.94	0.222	มากที่สุด	2
6. หลักความคุ้มค่า	4.94	0.246	มากที่สุด	3
รวม	4.94	0.239	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94, S.D. = 0.239$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านหลักความมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.95, S.D. = 0.229$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.94, S.D. = 0.222$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.94, S.D. = 0.246$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.94, S.D. = 0.250$) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.93, S.D. = 0.260$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.93, S.D. = 0.296$) ตามลำดับ

ตาราง 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	เพศ		ประสบการณ์		ขนาดสถานศึกษา	
	t	P-Value	F	P-Value	F	P-Value
1.หลักนิติธรรม	-1.103	0.272	0.691	0.502	0.099	1.132
2. หลักคุณธรรม	-1.382	0.169	0.687	0.504	0.079	1.174
3. หลักความโปร่งใส	-1.034	0.302	0.693	0.501	0.142	2.310
4. หลักความมีส่วนร่วม	-1.325	0.187	0.721	0.487	3.366**	0.019
5. หลักความรับผิดชอบ	-0.782	0.435	0.609	0.545	0.094	1.801
6. หลักความคุ้มค่า	-0.403	0.687	0.364	0.695	1.798	0.148
รวม	-1.041	0.299	0.601	0.549	1.776	0.152

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 พบว่า เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีไม่แตกต่างกัน

ประสบการณ์ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าหลักความมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบเปรียบเทียบ รายคู่โดยใช้วิธีการของ เชฟเฟ (Sheffe's Method) ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี หลักความมีส่วนร่วม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		4.93	4.83	4.98	3.59
ขนาดเล็ก	4.93	-	0.100 (0.861)	-0.047 (0.980)	-0.018 (0.999)
ขนาดกลาง	4.83	-	-	-0.147 (0.165)	-0.118 (0.225)
ขนาดใหญ่	4.98	-	-	-	0.028 (0.919)
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.59	-	-	-	-

จากตาราง 3 การทดสอบเปรียบเทียบรายคู่พบว่า ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี หลักความมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D.= 0.239) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ หลักความมีส่วนร่วม ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D.= 0.229) รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D.= 0.222) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักนิติธรรมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D.= 0.296) ตามลำดับ

2. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีไม่แตกต่างกัน ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักความมีส่วนร่วมมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่าขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี หลักความมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรพัฒนาการบริหารโดยบูรณาการหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงานตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ควบคู่กับหลักคุณธรรมที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี เสริมด้วยหลักความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล และให้สามารถตรวจสอบได้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และติดตามงาน นอกจากนี้ ควรยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยกล้ายอมรับและแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างตรงไปตรงมาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน และนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การบูรณาการทั้ง 6 หลักจะช่วยให้การบริหาร มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับหลักความมีส่วนร่วมและหลักความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตรวจสอบได้ และบริหารงานอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ไทรทองคำ (2562) ที่พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยะปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือหลักคุณธรรมหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักความมีส่วนร่วม ตามลำดับ รวมทั้งสอดคล้องกับนันทิชา ปูเวสา (2560) ที่พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ปัทม์เฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า

เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานที่ยึดหลักความถูกต้อง โปร่งใส มีความยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นหลักการที่มีลักษณะเป็นสากลและส่งผลกระทบต่อบุคลากรทุกคนในองค์กรอย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง

ย่อมได้รับการปฏิบัติภายใต้กฎ ระเบียบ และระบบการบริหารเดียวกัน จึงทำให้การรับรู้และความคิดเห็นต่อการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อีกทั้งในบริบทของสถานศึกษา บุคลากรทุกคนมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน และปฏิบัติงานภายใต้นโยบายเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจและมุมมองที่สอดคล้องกัน สอดคล้องกับแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความเสมอภาค ความโปร่งใส และความ เป็นธรรมในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และยังสามารถสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและความเป็นธรรมในองค์กร ส่งผลให้บุคลากรไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเพศก็สามารถรับรู้การบริหารได้ในทิศทางเดียวกัน

ประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นระบบและชัดเจน ครอบคลุมทั้ง 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถสังเกตและรับรู้ได้จากการปฏิบัติงานจริงในองค์กร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาหรือประสบการณ์ของบุคลากร นอกจากนี้การดำเนินงานในสถานศึกษามีรูปแบบและระบบที่ชัดเจน เช่น การกำหนดนโยบาย การสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการตรวจสอบการทำงาน ซึ่งบุคลากรทุกระดับสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมได้ ทำให้ไม่ว่าจะมีประสบการณ์น้อยหรือมาก ต่างก็มีโอกาสรับรู้และประเมินการบริหารในลักษณะเดียวกัน อีกทั้งครูที่มีประสบการณ์มากอาจมีความเข้าใจเชิงลึก ขณะที่ครูที่มีประสบการณ์น้อยอาจรับรู้จากระบบและการปฏิบัติจริงในปัจจุบัน ส่งผลให้ความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ศรีม่วง (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษามีระบบการบริหารและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรสามารถรับรู้การดำเนินงานได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารองค์กรสมัยใหม่ที่เน้นระบบ (System-based Management) และการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้บุคลากรทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเท่าเทียม รวมทั้งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลที่มุ่งเน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งผลให้บุคลากรไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากน้อยเพียงใด ก็มีความคิดเห็นต่อการบริหารไปในทิศทางเดียวกัน

ขณะที่ขนาดสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันย่อมมีโครงสร้างการบริหาร จำนวนบุคลากร ทรัพยากร และความซับซ้อนของงานแตกต่างกัน ส่งผลต่อระบบการวางแผน การกำกับติดตาม และการกระจายอำนาจ ทำให้การรับรู้และความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันตามขนาดสถานศึกษา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลวรรณ ศรีม่วง (2560) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล สังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ ซึ่งพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านหลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า

อยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบตามตำแหน่งพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการจำแนกตามประสบการณ์พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักคุณธรรม ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา เช่น โครงสร้างและทรัพยากร อาจมีอิทธิพลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล

3. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ที่ป้าเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีโดยภาพรวมแล้วการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนไม่ควรมีประโยชน์ทับซ้อนและดำเนินงานตามความถูกต้อง โดยยึดหลักคุณธรรม และความโปร่งใส เพราะผู้มาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบได้ หากผู้นำยึดความถูกต้องเป็นหลัก องค์กรก็จะขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบได้ หากผู้บริหารยึดความถูกต้องและประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง จะส่งผลให้องค์กรเกิดความเชื่อมั่น ความสามัคคี และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลงานดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี สีลารักษ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาระเบียบ กฎเกณฑ์ พัฒนาตนเองเพื่อปฏิบัติได้ถูกต้อง สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ให้เข้มแข็ง มีพรหมวิหารธรรม ปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ จัดประชุมชี้แจงให้ครูและบุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบตามภารกิจ กำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน สร้างระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน มีการวิเคราะห์และประเมินผลความประหยัดและความคุ้มค่า และนำวิธีการเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทิชา ปุเวสา (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพ การบริหารการศึกษาหนองกรุงศรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักความร่วมมือ และด้านหลักความคุ้มค่า และระดับมาก คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส อีกทั้งมีการเปรียบเทียบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านหลักนิติธรรมซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรเร่งกำหนดมาตรการในการส่งเสริมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมทั้งจัดทำแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ และหลักนิติธรรม ผ่านการอบรม สัมมนา หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่ยึดมั่นในความถูกต้อง เป็นธรรม และสามารถกำกับดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีบทบาทในการสนับสนุน กำกับ และติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีระบบนิเทศ ติดตามและให้คำปรึกษาเชิงพัฒนา รวมทั้งส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักกฎหมายและความเป็นธรรม เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาเกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักนิติธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยอาจใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาแนวทาง เช่น การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายแก่บุคลากร การจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาระบบกำกับ ตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ควรศึกษาปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักนิติธรรมของสถานศึกษา เช่น โครงสร้างการบริหาร วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระบบการกำกับดูแล และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างการบริหารตามหลักนิติธรรมให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ศรีม่วง. (2560). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- กัลยาณี สีลารักษ์. (2563). “หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 28”. วารสาร มจร. พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(3), 53.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2562). การบริหารเครือข่ายทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิชา ปุเวสา. (2560). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาหนองกรุงศรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย].
- พรทิพย์ ไทรทองคำ. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต].
- วาสนา ดิษฐ์ประดับ, กาญจนา บุญส่ง, & เสนาะ กลิ่นงาม. (2567). การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทางสังคมศาสตร์ด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). ธรรมาภิบาลกับการบริหารภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2567). รายงานผลการดำเนินงานสหวิทยาเขตสวนเทพรัตน์ปีที่๒ให้เฉลิมพระเกียรติ. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2542). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- เอกพร เสริฐสาय. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 15(2), 45-60.
- Best. (1977). *Research in Education*. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2019). School leadership for learning: Insights from TALIS 2018. *OECD Publishing*. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.